

ABONAMENTUL
 Pe un an . 24 Cor.
 Pe jum. an . 12 "
 Pe 1 lună . 2 "
 Nrul de Duminecă
 Pe un an 4 Cor. — Pen-
 tru România și America
 10 Cor.
 Nrul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe
 an 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
 și **ADMINISTRAȚIA**
 Deák Ferenc-utca 20.
INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Manuscripte nu se ina-
 poiază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

Irredentismul român.

(R.) Holărât: în camera Ungariei stăpânesc eroii și bărbații de stat extraordinari. Ei au adică vreme — minte a dat Dzeu berechet — să se ocupe nu numai de afacerile launtrice ale țării, ci vor să diriguiască și statele vecine. În primul rând, se înțelege, vor să îndrepteze politica României... Regele Carol al României, după cum rezultă adică din vorbirile rostite de tartorii maghiari în ședințele din urmă ale dietei ungare, nu se mulțumește, că este capul încoronat a două foste principate, ci acum la bătrânețe face politică irredentistă: vrea să alipească regatului seu și Ardealul... Nu vrea să lase nepoților această sarcină!

De aceea anul trecut trimise prin Ardeal, cu automobilul, pe ministrul de interne Ioan I. Brătianu (primul-ministru D. Sturdza a fost incognito, să nu știe nimeni) care a adus bani »agitatorilor daco-români,« — gata în tot momentul să proclame revoluția și alipirea Ardealului către regatul României.

Toate acestea nu le scriu te miri ce ireponsabili și anonimi în vre-o fițuică unguerească, ci le afirmă serios deputați maghiari cu vază, ministeriabili!

Știm, că în politica externă mulți dintre fruntașii maghiari dau cu oiștea în gard. Sunt mărginiți la minte și lipsiți de tact, cum abia s'ar putea presupune.

Dacă pot să vorbească însă în delegațiuni câte verzi și uscate pe socoteala românilor, în dietă li-s'a înfundat.

Calomniilor nerușinate și neadevărurilor sfruntate ce au debitat în plin parlament li-s'a răspuns adică îndată, bărbătește, energetic și cu înțelepciune. Ridicolii eroi kossuthiști au fost reduși la adevărata valoare. Într'adevăr, deputații români, cari i-au combătut, au arătat nu se poate mai luminos că tot ce debitează acești preținși mari bărbați politici, sunt palavre. În loc să dovedească ceva, Barossii kossuthiști insinuă în cel mai pervers chip și mistifică cu o îndrăzneală criminală.

Iar ministrii, cari știu bine cât neadevăr cuprinde fiecare din afirmațiunile îndrăzneților mistificatori, tac.

De ce?

Fiindcă le vine la socoteală, ba desigur că ei au și pus la cale această mizerabilă cabală, să se producă astfel o diversiune în opinia publică din țară. Căci numai înspăimântând pe unguri, și făcând să se acrediteze și în străinătate știrile despre *irredenta română*, guvernul poate să întârzie cu sufragiul universal ori că venind cu proiectul reformei electorale, n'o să ceară un drept

egal pentru toți cetățenii, ci pe categorii, nouă luându-ne chiar și ce avem, pentru că, vezi Doamne, suntem irredentiști!

Și fac sgomot în jurul irredentei române acum, când la Viena sunt serbările jubilară și când între bătrânul nostru monarh și între înțeleptul rege al României s'au schimbat telegrame d'o căldură și intimitate nu se poate mai mare... Ce le pasă kossuthiștilor de diplomație, ce înțeleg ei din această știință care nici odată nu s'a sămănat pe Alföld... Bun simț, considerațiuni internaționale, — așa ceva, nu se cunoaște pe șesurile de unde au năvălit în parlament gogomanii kossuthiști.

Ș'apoi dacă n'ar asurzi pe unguri cu irredenta română, cei mai gânditori între unguri (poate vor fi și de aceștia) ar avea vreme să se întrebe: »Dar ce ne facem cu emigrările? Chiar un raport al actualului ministru de interne Andrássy arată că dela 1903 încoaci, de când țara trăiește în plin regim național, au emigrat din Ungaria nu mai puțin decât 800.000 cetățeni...

Oare ce face »marele minister« pentru a lecuî mizeria asta?...

Iar la asta i-ar fi greu să răspundă chiar și marelui jongleur W. Kerle... În tot cazul, e mai ușor să produci diversiune în public, punând pe d'alde Baross să țipe contra irredentei române, decât să-ți frământă mintea cu problemele economice grave, fără a căror rezolvare însă oricâți ciucuri i-ar acorda Viena și oricâte hărți daco române ar mai descoperi guvernul unguresc, *Ungaria merge spre prăpastie*.

Chestia mai are însă o parte ce se poate discuta.

Întrebăm adecă: ce s'ar face și la ce conflict s'ar ajunge, dacă frații dela București ar aduce în discuția corpurilor legiuitoare nu insinuări ori acuze nefondate, ci *fapte concrete* de-ale regimului kossuthist?! Oricâți recentii din parlamentul ungar n'au putut dovedi nimic în sarcina nici a noastră, nici a politicii României. Când s'ar apuca însă vre un deputat ori senator să înșire faptele de intoleranță șovinistă și de o sălbăcie barbară a regimului kossuthist: (Cernova, Pánade), scoaterea cu jandarmii din școală a învățătorilor români, ferecarea în lanțuri a preoților, procesele de presă cu duiumul, ingerința în afacerile noastre autonome, prigonirile recente împotriva învățătorilor... ori să citească întreaga lege alui Apponyi, nu-i așa că s'ar indigna întreaga Românie și dela un capăt la celalalt al țării numai laude nu s'ar zice la adresa »marelui guvern național« și la aceea a »nației« care susține astfel de guvern?!

Ni-s'a dat însă nouă marea virtute să știm stăpâni resentimentele... Și pânăce în parlamentul ungar suntem insultați tot noi, hoții de păgubași, până atunci în corpurile legiuitoare române oamenii își frământă mintea cu reforme mari cari să întărească țara și neamul și dornici de a vedea reformele realizate, nici măcar nu se opresc asupra îngăimărilor kossuthiste, și desigur, cu durere în suflet, se abțin și dela comentarea, în parlament, a atâtor fapte unguerești.

Nu se gândesc însă conducătorii politicii șoviniste maghiare, că odată se ajunge și la sfârșitul îndelungei răbdări românești? Ș'atunci, dela Dorohoi la T. Severin iar va fi în picioare întreg neamul românesc, să protesteze împotriva scamatorilor și selbaticilor dela Budapesta?

O să le placă?

Ori vor anume să provoace urgia și a fraților noștri din România? Nu se mulțumesc cu vredniciile patriotice câștigate prigonindu-ne pe noi, ci vor să și sporească laurii lovind și în frații de peste Carpați?

Fuziunea. În interesul fuzionării partidelor coaliționiste agitația curge mereu. Tot mai mult iasă la iveală că noua formațiune e contemplată ca un fel de ultima ratio a salvării intereselor de clasă și de rasă. Totul bate în culorile conservatismului. Deputatul Nagy Emil nici nu tănuște asta. De altă parte vedem angajându se în prima linie bărbați ca ministrul Zichy, Kossuth, Andrássy și alți membrii ai aristocrației bine încheiată la chimir, o împrejurare, care invederează în deajuns scopul noii formațiuni.

După culise se desvoltă o plină activitate. Semnificative pentru situație sunt părerile ventilate de ziare ale unor sonități. Caracteristică e și vorbirea profesorului Kmety rostită la Cameră în ședința de a-seară.

În total se relevează glasuri optimiste, cari afirmă a ști că însuși M. Sa primește cu simpatie ideea consolidării partidelor.

Se așteaptă în curând audiența lui Andrássy. Se spune că va prezinta spre prealabilă aprobare *proiectul sufragiului universal* și în legătură cu acesta va lămuri și planul fuzionării.

Delegațiunile. După informațiunile marelui ziar vienez »Zeu«, noua sesiune delegațională se va începe abia în jumătatea a doua a lunii lunie. Dar nici chiar termenul acesta nu e sigur, căci convocarea delegațiunilor depinde de starea sănătății M. Sale.

Coniliul de miniștri comun, care va stabili budgetul comun, se ține abia azi. Du-minecă și

Neumann M.

stabiliment de haine bărbătești, copii și fete.

furnisorul curții ces. reg. în Arad.

Mare asortiment în

haine gata de prima calitate.

Stabiliment deosebit pentru comande făcute după măsură.

in consecință pare exclus, ca delegații să se poată întruni încă în decursul lunii Maiu.

Dar nici la începutul lui Iunie nu se vor putea întruni, cîci atunci sărbătorile jubilee vor fi în plină desfășurare la Viena. Astfel mai verosimilă e versiunea că delegațiile se vor ține către sfârșitul lui Iunie.

Consiliul de miniștri. Membrii guvernului au ținut ieri la Budapesta un consiliu prezidat de Wekerle. S'a consultat asupra modalităților de încheiere a noului partid guvernamental.

Azi Wekerle se află deja la Viena unde la parte la consiliul miniștrilor comuni. Se crede că acest consiliu va da o formă definitivă de tranșare chestiunii cu solda. Tot aici se va stabili termenul de întrunire a delegațiilor și se va hotărî budgetul comun.

Chestiuni croate. Ziarul »Pester Lloyd« în unul din numerii săi recentți făcând schița situației din Croația și prognosticul politic, lasă să transpire de printre șire, că pentru eventualitatea dacă toată acțiunea dezvoltată în interesul restabilirii păcii se va zădărnici, guvernul va trimite în cărua croaților un comisar regesc. Lasă să se înțeleagă însă că acest comisar nu va fi banul Rauch. Articolul din chestie e inspirat de guvernul ungar și arată că se leagă prea puțină nădejde de reușita politicii lui Rauch.

După cât se svonește ei cearcă acum un nou mijloc de ameliorare a situației. Acesta ar fi reforma legii electorale. Evident că nu cearcă decât îngușirea guvernului.

Față de astea deputații croați continuă a nici nu-l lua în seamă pe Rauch și sunt hotărîți pentru orice eventualitate. Ei de altcum au suferit o desiluzie, căci zadarnic au așteptat ca la sfârșitul discuției în general a bugetului să primiască un răspuns la vorbirile și interpelările lor. — Wekerle nu le a răspuns. Astfel va rămânea deocamdată în suspens și termenul conferenței partidelor croate, ce și propusese de gând să se ocupe de intențiunile guvernului ungar.

Deputații croați vor lua deci parte și de aici înainte la discuțiile din Cameră, așteptând să se declare guvernul asupra situației.

Kossuth în corn de capră. Cine nu s'a scandalizat de maniera cocșească ce a dovedit presa maghiară din prilejul jubileului M. Sale. Dacă vre un observator dela Curte ar fi strâns mănunchiul floricelele de stil debitate mai ales de foile kossuthiste, M. Sa are posibilitatea să constate — ca de atâtea ori — perfidia intențiunilor politicii maghiare. Zadarnic cearcă cei dela su-

prafă să ascundă faptul monstru al rebelismului maghiar, — el arată făptura...

Cazul caracteristic e următorul. Organul partidului independent »Budapest« aduse în fruntea numărului său de Duminică caricatura M. Sale în forma cralului de dubă. Caricatura a fost produsă de ziarul vienez »Reichspost«, care la momentul a fost confiscat. Kossuth a trimis redacției »Reichspost« o scrisoare, în care se lapădă ca de capra cea răioasă de organul partidului său. »Reichspost« aduce scrisoarea însoțită de comentariul, că e ușor de înțeles năcazul lui Kossuth, tocmai acum, când se prezintase înaintea M. Sale pentru de ai mulțumi distincția primită decurând.

Tot își dau ei în petec din când în când.

Perchiziții cu toptanul. Ziarul »Népszava« aduce știrea, că la ordinul ministrului de interne autoritățile suburbiale din Budapesta au făcut perchiziții domiciliare la toate reuniturile sârbești, slovacești, boeme și polone. În tot decursul cercetărilor — minunea minunilor — nu s'a găsit nimic de excepționat.

Lupta pentru cultura economică.

De Alesandru Nicolau, avocat, Caracal.

II.

Și fiecare individ, în stat, să crească cu ferma convingere, ca în raport cu munca sa, cu activitatea lui, va beneficia în măsura cuvenită de acest elan de libertăți, gaj sfânt al propășirii țării întregi.

Nu trebuie însă pierdut din vedere un lucru. Faptul că, excesul de libertate economică, ca și orice exces, duce la peire, sau cel puțin la rezultate contrare de cele dorite.

De aceea trebuie să balanțăm în mod chibzuit nevoile noastre și să căutăm cât mai mult a le împlini prin noi înșine.

Acela care nu își știe cumpăni, devine sclavul lor, întocmai ca și debitorul care fiind prea încercat în datorii robul creditorilor lui și din ghiara lor nu mai poate scăpa.

O greșită politică economică și culturală, ne-a împins fatal la nenorocirile din primăvara trecută.

Prea am dus o viață luxosă, superficială, dând un puternic curs desfrăului și plăcerilor rafinate, neglijând mereu ameliorarea sortel po-

pulațiunii urbane și rurale, pentruca să ne fi putut struccura nepedepsiți.

Prea am fost deprinși, ca robinetul rentelor și împrumuturilor străine să curgă în fiecare sesiune parlamentară în valuri de milioane, și prea ne-am răsfățat în indolență, în trai fără grija zilei de mâine, pentruca impunitatea să urmeze unei circumstanțe atenuante pe care ne ar acorda-o tribunalul opiniei publice.

Și când crahul, anul financiarmente dezastruos, criza puternică și nemiloasă a sosit, acei 1899, de tristă memorie, abia atunci s'a putut dovedi falșitatea temelii ce ne croise clocotirea patimilor politice veșnic incorrigibile.

Atunci s'a vădit că baza edificiului nostru social, cultural, economic, în loc să fie de granit cum ne așteptam, a fost de nisip, de lut.

A trebuit o întîmpiere de caracter grav să vie, ca să descopere învilitura șandramelei, să prăbușească și să ne desvăluie aparența și șubreda construcție a mecanismului întregii noastre organizațiuni. Însă nici asta n'a fost de ajuns.

A trebuit o comoziune, un cutremur și mai puternic, pentruca să deschidem ochii mari și largi, că drumul pe care apucaserăm, nu era calea salvării ci poteca îngustă care conducea la peire sigură! Nouă organizare, noul legi, noul oamen, iată ceace se impune astăzi, ca să tîmădulm ranele trecutului viforos.

Să îndrumăm tinerimea în câmpul de activitate mănos al economiei naționale.

Și fiindcă n'avem specialiști români, să trimitem bursieri, creînd burse multe pentru străinătate, ca să se perfecționeze în agricultură, industrie și comerț. Aceștia acolo, să fie sever controlați ca să facă studii serioase, aprofundate, îndelungate. Să învețe a cunoaște amănuntele, aplicațiunile, divisiunile, specializarea artei căreia ei s'au dedicat, pe care s'o învețe a mînuși în mod eminent.

La înapoarea lor, în țară, ei vor deveni maeștri, profesori de arte; ei, vor fi generatorii și regeneratorii tuturor meseriilor cari pot fi clintit și cu folos practicate. Ei, vor înflătră mai departe în tinerime, gustul de a munci și ca nolle generațiuni să fie îndreptate de aici înainte și către studiile economice.

Acești, absolvenți merițoși, vor predă viitorilor lor școlari, lecțiuni de valoarea muncii și îi vor povățui în noile cariere ce și le vor alege.

Acești maeștri, vor fi corifeii renașterii noastre economice; ei, vor folocuși pe străini, și vor fi propagatorii dezvoltării și perfecționării artelor profesionale, menite a duce bucuria acolo unde de secole zace întristarea, lăncezirea în reie, nepăsarea.

FOIȚĂ ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

PRĂPASTIE.

La geam mi se sbătea orașul cu buletul fără popasuri,
Cu vrajba lui, războiul pînii, îl deslușeam în mil de glasuri
Și chiotul fîmînd al vieții vuiă la geamurile mele...
Eu ascultam pierdut la masă, și toate svonorile-acele
Smulgeau din inima-mi bolnavă și ragul slovelor trudite...
— Și cum pluteam așa 'n neștire, deodată 'ncei, pe nesimțite
Nedumerit trecîndu-mi pragul un om s'a strecurat de-afară...
Un blet moșneag cu barba albă, f umos în portul i dela țară...
Ei s'a oprit în prag o clipă... Mi a zis apoi sfios pe nume
Și ochii 'ntrebători albaștri mă cercetau în fața anume...
Jucă un zîmbet de lumină pe fruntea lui brăzdată 'n crețe
Și când m'a cunoscut bătrînu', ca 'ntinerit, mi a dat binețe.

Am îngropat stîta vreme de când eram noi împreună
Îmi învia o lume 'ntr'agă cu vorba lîmpeze și bună,
Atâtea farmece uitate zîmbeau din graul lui cu-minte,

Se fără-nă o jale blîndă în tremuratele cuvinte
Și povesteă încet moșneagul mișcîndu și pietele cărunte...

— Spuneă de-un sat cu case albe, pierdut pe coasta unui munte,
De oamenii uliați acolo, pe cari îl paște nenorocul,

Cum li s'a stins nădejdea 'n suflet și li s'a stins în vatră focul,
Cum numai mărcini pe câmpuri le-a mai lîsat arsura verii

Cum slujbe dau pe câmp plugarii și cum se vaieră olerii,
Spuneă de-o casă părăsită, fără stăpîn de ani de zile,

Cum își lîdoale 'ncheietura acoperișul de șindile,
Cum vîntul a 'ngropat fîntîna, cutrierînd ogada moartă

Și 'n ziua sfîntului Ilie l-a frînt armîndenu la poartă.

Și multe povesteă bătrînu... Spuneă de jalea bătăturii,
Cum și a făcut o barză culbul și are pul în podul șurii;

Mi-a spus că 'n țîntirim la groapă doar' dînsul blet de se mai duce
Că picăturile de ploaie au șters porecla de pe cruce...

Îl tremură încet cuvîntul... Simțiam sfiala că i apasă,

Cînd m'a privit dulos în față:
— »Te mai gîndești vre-odată' acasă«...

În ochii 'ntrebători albaștri, priveam ea fulgerat de clipă.

Simțiam cum duhul altor vremuri de-asupra mi bate din aripă,

Vedeam cuprinși de 'nfiorare cum stau în fața mea păreții,
Cînd mi se deslușesc aievea din neguri tainele vieții...

Supus îmbrățișam moșneagul atîta de străin în casă
Și chipurile din părete și lucrurile de pe masă
Și toate cărțile pe poliți păreau c'ascultă și se miră

Și mă privesc cutremurate de cîte se destălnuiră...

În urmă se sbătea orașul cu svonu 'ntregerilor multe,
Se sbuctumau a'ături plopii de cîte le-a fost dat s'asculte.

Atîtea jalnice 'nțelesuri plîngeau în frunza lor bolnavă

Și pricepînd atîtea taine tînjă livada de otavă.
Venea din cer pe câmp amurgul... De pe înaltul unui munte

Dură, din umbră și lumină, în drum o minunată punte;
Simțeam cum bolta se 'nfloră, cum sinu i uriaș tresală,

Cum tremură înfrîgurată sfioasă trestie de ballă
Și stau înmărmuriți, în cale, cu brațele încrucișate.

Neștiutor priveam departe și ochii 'nch și pe jumătate

S'au umezit de arătarea acestui asfințit de sară:
...Vedeam pe șepuirea albă în largul drumului de țară

El, vor însenina mintea și inima acolo unde mai înainte a tronat întunericul și jalea, vărsând balzamu stării de bine în nenorocita colibă a țării, și burghezul sărac, cel mai deprețiat, pricijii și neglijenți factori în Stat, unde azi se impune să între și aici, o rază de lumină de salutare! Să grăbim a întocmi un învățământ profesional sistematic, apt pentru a garanta armonica dezvoltarea a tuturor forțelor de producțiune de țară.

Adică, un învățământ economic, care pe lângă studiile speciale, cum bunăoară ar fi acele ce se raportă la economia industrială, agricolă, comercială, chimică și fizică practică și aplicată; mecanică aplicată, contabilitatea și corespondența comercială; practica biroului comercial, istoria țărilor, desemnul au întinse aplicații, istoria științelor economice comparată, geografia economică a patriei și universale, lucrări de analize în laboratoare, practica rațională a lucrului manual în școli etc.; zic, pe lângă acestea să poată debita și principiile de morală, igienă, gust pentru lecturi folositoare, spirit de asociare pentru diferite întreprinderi, Canto, orchestrație, gimnastică, jocuri naționale etc.

Cu alte cuvinte, e nevoie să posedăm un învățământ care ar profesa nu numai elementele imperioase, inexorabile ce pot servi la plămădirea vieții intelectuale, morale, la formarea caracterului, ci care ar lumina în concomitență și asupra mijloacelor de îmbogățire a unui popor.

În rezumat, un învățământ care prin varietatea cunoștințelor teoretice și practice, unite cu întinse aplicații raționale să contribuie la ramificarea și multiplicarea manifestărilor muncii, producției și încurajării industriilor naționale.

Alături de acest sistem de învățământ mai avem nevoie de o nouă alcătuire culturală care să cuprindă: asociațiunile cooperative de credit și producțiune, sindicatele agricole, societățile industriale, tovărășiile ocazionale, de consum, lapte etc.

Expozițiile de agricultură, industrie locale și regionale. Școli profesionale și de menaj pentru țară, la sate și orașe; școli de adulți; biblioteci populare pentru sate și orașe; cercuri sau sezoane culturale, conferințe și prelegeri populare, etc.

Noua alcătuire va trebui să sistematizeze toți acești factori de cultură și să-i armonizeze.

Nu mai printr'o muncă pricepută și bine întreprinsă, devotată binelui public, noi, vom putea să dăim pe cel nevoiaș, îl vom deschide orizonturi noi, îl vom avânta în noi domenii de investigațiune și cercetări economice și culturale, spre a face din el, un cetățean avut, un factor de un mare progres pentru țară și națiune.

Din România.

Deschiderea sf. Sinod. Ieri s'a deschis sesiunea ordinară de primăvară a sf. Sinod.

La orele 10 dim., s'a oficiat la mitropolie un serviciu divin de către I. P. S. S. Mitropolitul Primat, asistat de înalții Prelați.

Au fost prezenți la serviciul divin domnii S. Haret, ministrul cultelor și instrucțiunii, P. Gârboviceanu, administratorul casei bisericești, dr. Cornoiu, directorul mitropoliei.

Dela mitropolie, toți înalții Prelați membrii ai sf. Sinod, împreună cu dl ministru al cultelor și dl administrator al casei bisericești și directorul mitropoliei s'a dus în localul sf. Sinod din str. Săpulenței.

Dl Sp. Haret a dat citire Mesagiului regal pentru deschiderea sesiunii Sinodului.

Sesiunea a fost deschisă apoi sub președinția I. P. S. S. Mitropolitului Primat, după care sf. Sinod a procedat la constituirea sa.

Lucrările Sinodului vor continua.

Din străinătate.

Misiune sârbească salutând pe Suveranul României. Ieri a plecat un vapor special pe Dunăre cu o misiune extraordinară trimisă de regele Serbiei spre a saluta pe Suveranul României.

Membrii comisiunii sunt: președintele consiliului de stat generalul Gruici și aghiotanții regali majorii Iosifovici și Calafatovici.

Vizitele Principelui României la Petersburg. Principii moștenitori ai României, însoțiți de ministrul României la Petersburg, dl Rosetti Solescu, au făcut o vizită S. S. Mitropolitului Antonius din capitală.

După aceea au asistat la un mare bal dat în palatul marelui duce Vladimir.

Rugăm pe toți abonații cari sunt în restanță ori nu și-au reinolt încă abonamentul pe quartalul Aprilie—Iulie, să binevoiască a plăti cât mai curând ceea ce datorează pentru primirea ziarului nostru.

Discursul dlui deputat

Dr. Vasile Lucaciu,

rostit în ședința dela 12 Maiu în chestia bugetului.

Onorată Cameră! Mărturisesc că un simțământ de îngrijorare cuprinde toată ființa mea când am măsurat datorința ce mi se impune luând cuvântul în numele partidului naționalist. (Voci: Atare partid nu există!) căruia am onoarea a i aparține la desbaterea proiectului de față, trebuie să declar dela început, că nu-l primesc.

On. Cameră! Motivul cel mai însemnat al simțământului meu de îngrijorare e, [că știu că cu neprimirea bugetului, cauzez o neputință guvernului. Anume, în rândul trecut dl W. Kerle a răsplătit cu mulțumită în fața Camerei, denegarea votului de încredere partidului naționalist. Aceasta on. cameră, sau înseamnă, că argumentele și motivările politice înșirate de noi pentru justificarea punctului nostru de vedere, nu corespund adevărului, sau că nu sunt atât de ponderoase, încât să fie vrednice a le da vre-o atențiune — în care caz noi înșine să compunăm, să căutăm și să aflăm, aceea ponderosită și criteriilor științifice și politice, care să justifice punctul nostru de vedere; sau că tocmai din contră, — trebuie să regretăm, că motive și criteriile atât de însemnate nu sunt luate în considerare.

Dar dacă în felul acesta se poartă guvernul tot cu același regret trebuie să luăm pe de altă parte la cunoștință, că unii dintre dnii deputați într'un mod cu totul ușuratic ne iau peste picior și nu numai că ne împiedecă în desfășurarea ideilor cu întreruperi moleșitoare și pline de un dispreț adânc, cari nu se pot justifica cu nimic, ci mereu caută să excepționeze chiar și sentimentele noastre și să micșoreze valoarea colaborării noastre patriotice.

Motivele aceste într'adevăr justifică aserțiunea mea de mai înainte, că eu și fiecare membru al partidului meu e silit a-și ridica cuvântul totdeauna cu un fel de îngrijorare în această Cameră.

Însă simțământul acela de solitudine nu ne descurajează, căci bine știm noi, că viața nu e altceva decât o luptă continuă și lupta o vedem pe toate terenele, atât pe teren bisericesc, cât și pe terenul economic și cultural, iar în luptele acestea atât oamenii cât și singuraticile partide trebuie să fie conduse de anumite principii și anumite probleme. Dacă problemele acestea deșteaptă în noi convingerea că ele vor fi cu adevărat trainice și că spre ajungerea unor anumite scopuri sunt într'adevăr indispensabile, atunci

Un om bătrân ducând povara unei vieți nemângăiate

Și toare 'mpletea cu aur argintul lui curat din plete

Și cum urca încet colina — schimbând cu mâinile tolagul,

Cu barba albă de zăpadă — un sfânt mi se părea moșneagul..

Și deslușeam tot mai departe. Simțeam, în clipele acele,

Cum orice pas sfarm' o verigă din lanțurile minții mele

Și ca un făcător de rele, am tresărit de 'nfiorare

Când mi-l-a faghițit amurgul..

— Un fulger și-a deschis cărare, Cutremurându mi pieptul șubred. Scelpirea lui înfricoșată

Ma luminat abia o clipă — și-am înțeles atunci, deodată,

Prăpastia ce port în mine.

— Acolo 'n piept încătușate, Sunt două suflete dușmane.. Sirăveche ura lor se sbate

Și mintea s'a trudit zadarnic o viață 'ntreagă să le lege..

Obezile lor ruginite, tu mi le-ai sfărâmat, moșnege!

Atunci scăpate din robie s'au ridicat într'o clipită, O luptă s'a încins grozavă din ura lor neadormită

Și le vedem, cum vor cu pumnii să spargă strâmba încăpere,

Le auziam în piept strigarea.. Cum glasul lor închis mă cere:

»Mă du departe, mai departe! La munți cu fructea de zăpadă,

Să sorb din freacățul pământului și al ierburilor din livadă!

Să mă 'nfiorez tainic brazil, când tremură din aripi vântul,

Dă mi largul bolții înstelate și fă-mă frate cu pământul!

Mă du departe, mai departe! În satul semănat sub munte,

La casa cu ferești loguste.. la piscurile largi cărunte.

Mă du acolo 'n întirismul, unde 'n poleiul alb al lunii

Sub cruci de lemn slăbit de vremuri își dorm odichna lor străbunii!

— »Nu simți orașul cum tresare sub turnurile de aramă?

N'auzi vârtelul lui năpraznic.. nu-l simți pe nume cum te chiamă?

Nu-l vezi în haina lui de flacări cu veșnica-i neadormire,

Cu sbruclumul stător patimi.. atâtea sete de mărire?

Suflarea lui de foc mă arde, iar glasul-i mă oprește 'n cale:

În umbra zidurilor negre ai tors tu gândurile tale!..»

Așa se frământă în mine strigarea lor neîntre-rupă,

Mi-au pustit întreg avutul cei doi potrivnici prinși în luptă

Și stam sărac în besna nopții cu ochii ațintiți în zare,

Iar vântul, demon fără milă, părea că-mi rade 'n alergare:

Împins de visele deșerte, zadarnic drumul tău îl sui,

Biet călător, în lumea asta, tu nu mai ești al nimănui!

(»Luceafărul«)

Octavian Goga.

Dacă târguiți din articolele anunțate în ziarul nostru, vă rugăm ca la comandă să amintiți unde ați cetit aceste anunțuri.

nu putem să ne descurajăm, ci vom lupta și pe mal departe pentru realizarea lor, vom lupta mereu până ne vom realiza programul în interesul patriei comune...

Tocmai din cauza aceasta on. cameră, voind să-mi motivez votul de neîncredere îmi voi grupă motivele în modul următor:

Motivele acestea se pot împărți în trei categorii.

Înainte de toate motivele politice, apoi cele culturale și în rândul al treilea voi expune motivele care cad în domeniul economiei naționale.

În fiecare sistem politic sunt principii de o însemnătate diferită, unele cu un conținut mai mare, altele cu un rol mai secundar. Astfel e orânduirea lumii și astfel sunt ele determinate de luptele politice. Tocmai de aceea dintre principiile, care conduc guvernele sau partidele politice, și eu le aleg pe acelea, pe care le consider ca principii de competență și în ordinea aceasta de idei aflu ca cea mai însemnată și mai interesantă chestie și principiu pentru viața internă a Ungariei, în săși chestiunea naționalităților. Aceasta e chestiunea cea mai ponderoasă în Ungaria; e mai importantă decât relațiile cu Austria, decât chestiunea armatei și decât chestiunea externă în orice raport al ei, fiindcă în chestiunea naționalităților rezidă chestiunea existenței acestei țări, soluțiunea reușită a acestei chestiuni, întămărierea scopului acestuia, potrivit cu principiile justele, asigură puțința de dezvoltare a patriei noastre.

Însă când vedem că cineva tratează chestiunea naționalităților ca di antevorbitor sau o tratează după cum au tratat-o aici în Cameră d-nii Nagy Dező și Kállosi, atunci, dacă n'am ști că în această țară sunt și alți oameni, sunt și alți vederi tocmai din partea partidelor ungurești, atunci zic, ar trebui să desperăm asupra viitorului Ungariei. (Mișcare și sgomot în stânga. S'auzăm pe băncile naționalităților).

Di deputat care a vorbit înaintea mea prin subiectele expunerii sale ce l drept m'a absolvat de îndatorirea de a răspunde după formele parlamentare, dar când dânsul zice aici în fața majorității Camerei și în auzul partidului popular că era politica a lui Tisza Kálmán a aliatat naționalitățile, la asta nu pot decât să exclam și eu împreună cu Ugron Gábor: »risum teneatis amici!»

Ugron Gábor: Eu numai ungurește vorbesc.

Dr. V. Lucaci: Ce să zic, onorală Cameră, când di antevorbitor amintește că ce frumos s'au sporit în cursul vremurilor viața românilor Ardealeni în câteva comune din Săuime. Arată mi die deputat acele dispoziții guvernamentale (S'auzăm) arată-mi acele proceduri culturale economice sau mai știu eu ce fel de proceduri volnice pe baza cărora românimea de acolo ar fi împiedecat prin sporul său sporirea săcullor în aceeași măsură? Dacă îmi va arăta aceasta, atunci putem sta de vorbă.

Sporul on. Cameră are cu totul alte condițiuni. Se vede că la aceasta d-sa nu s'a gândit. (Sgomot și întreruperi). Dacă chestiunea aceasta arăține programului d-ții n'am nimic de zis. Pofiiți și vă bucurați de dansa. Ar urma apoi o altă problemă, care îmi trece prin minte în urma desfășurării de idei la care s'a avântat di deputat antevorbitor. E știut doară, că bieții săcui, cari nu pot exista întocmai ca și românii, își caută mijloacele trebuincioase pentru susținerea familiei și creșterea copiilor în România. Trec frumusei granița și își găsesc ocupație. Trebuie să le fie recunoscători cetățenilor din România, proprietarilor și guvernului că nu fac nici o obiecțiune contra aplicării săcullor în România.

O voce: li romanizează cu forța!

Dr. V. Lucaci: Da die, așa de mult li romanizează, locat — după cum destul de bine a amintit di antevorbitor — primăvara trec peste graniță, își adună parale, iar toamna trec frumusei lucrărilor și-și caută mai departe de lucru. E aceasta o romanizare cu forța? Ce va să zică aceasta? Însemnează această gravitate în spre România, spre acel stat vecin, cu care de altfel suntem în raporturi amicale și despre care știu

că în afacerile exterioare e aliatul nostru? (Sgomot). Eu eram de părerea că astfel de însinări le veți respinge fără cea mai mică hesitare și nici prin gând nu mi-ar fi trecut, că d-voastră le veți asculta și întâmpina cu atâta bunăvoință.

Chestiunea naționalităților e cea mai însemnată în ce privește existența Ungariei; tocmai din cauza aceasta, rezolvarea ei o consider de o problemă de primul rang în șirul chestiunilor politice.

Dacă chestiunea aceasta a ajuns de fapt în stadiul, când importanța ei nimeni dintre membrii Camerei nu o mai trage la îndoială, cum se face totuși, că vorbind noi de chestiunea naționalităților suntem siliți să ascultăm tirade întregi și întreruperi, că partidul naționalist peste tot nu are nici un program.

Markos Gyula: Unde e programul?

Dr. V. Lucaci: Mă rog el este aici, partidul naționalist există, participă la dezbaterile diferitelor chestii cu ocaziunea prezentării proiectului răspunsului la mesajul de tron a înaintat un răspuns special al partidului naționalist, l-a depus pe biroul Camerei, răspunsul s'a tipărit și dezbătut zile de-a rândul...

Gaal Gaszton: Destul de rău!

Dr. V. Lucaci: Că a fost rău sau nu, aceasta e altă căciulă, fapt e, că în acel proiect se cuprinde deja chintezența programului nostru naționalist, pentru a cărui sprijinire am înșirat argumentele, pe care le am aflat de bune. Și cu toate că unii dintre d-voastră, ca Nagy Dező, declară în fața Camerei, că partidul naționalist nu are program...

Nagy D.: Tocmai că are prea multe!

Dr. V. Lucaci: Unii zic că are programe multe, alții că nu are de loc. Care e deci adevărul? Există el pe temeiul mai multor programe ori pe un temei lipsit de program? Aceasta, mă rog nu e discuție politică. (Sgomot).

Acelora dintre deputați, cari afirmă că partidul naționalist nu are program, le voi arăta broșura dlui Sebastyén József.

E scrisă într'un limbaj ales și poartă titlul: »Despre politica naționalistă română«. În această broșură se află programul nostru. Cum puteți deci afirma, că partidul acesta nu are program? Dar chiar și în răspunsul nostru la mesajul de tron se face amintire despre programul partidului naționalist, și pofiiți și fiți cu băgare de seamă totdeauna, căci ceace mărturisim noi cu ocaziunea dezbaterilor publice, aceea constituie programul nostru politic, iar dacă nici aceasta nu vă ajunge, aici am o altă broșură voluminoasă: »Die rumänische Frage«, care a spărut în limba maghiară, germană franceză, italiană și engleză. Pofiiți și o citiți. În ea se cuprinde întreaga chestiunea română, dimpreună cu programul nostru, programul, care a fost adus în ultima conferință a naționalităților, pe baza celei mai recente evoluțiuni politice... (Sgomot îndelungat și întreruperi).

Pres. (sunând): Liniște domnilor! Di deputat Nagy Dező este rugat să nu conturbe mereu pe orator.

Dr. V. Lucaci: Acel dintre d-voastră domnilor deputați, cari știu aprecia după adevărata ei valoare însemnătatea și importanța acestei chestiuni, toți sunt îngrijorați dimpreună cu mine și regretă zăvistia ce există aici între fiile diferitelor naționalități. Cercetăm cauzele pentru ce există această zăvistie, discordie între naționalitatea maghiară și naționalitățile nemaghiare: română, slovacă și sârbă? Trebuie să ne unim în puteri, în iubirea de patrie, pentru a face să dispară acele cauze și să se sălășluisse pacea între noi spre înflorirea și prosperarea patriei.

Am studiat chestia aceasta cu modestele mele puteri și am găsit că acele cauze ale zăvistiei și neînțelegerii dintre maghiari și nemaghiari în Ungaria izvorăsc din direcțiile politice (mișcare), cari s'au ivit aici în urma interpretării greșite a unor anumite expresii și noțiuni de drept public și principii depuse în lege, cari plătesc la suprafață ca idei conducătoare atât în cercurile guvernamentale, cât și în viața politică a țării. (Mișcare.)

Markos Gyula: Lucrul e invers. Valahii au cauza.

Președintele: Di deputat Markos este rugat să nu conturbe mereu pe orator. Lucrul acesta este opit de regulament.

Dr. V. Lucaci: Dacă se vorbește de națiune, stat național, politică națională, stat național maghiar, idee de stat național maghiar unifar, patriotism, patriotism maghiar și altele în cercurile politice dar mai ales în parlament, trebuie să ne întoarcem privirile spre izvor, dispozițiilor legale, trebuie să ne întoarcem privirile — scrutând legile — la epoca de pe atunci. Trebuie să examinăm mersul de idei, care a dus la nașterea, exprimarea, primirea și sancționarea lor. Și ce aflăm? Aflăm că ne am abătut cu totul dela ideile și simțimintele manifestate în epoca, când s'a creat, sancționat și prolungit legea despre egala îndreptățire a naționalităților.

S'au abătut cercurile competente, s'au abătut cercurile guvernamentale și cea mai mare parte a publicității și tocmai această împrejurare cauzat zăvistia, discordia, turburarea și neliniștile cari cu tot dreptul vor exista mereu, până ce se va stabili adevăratul înțeles al legilor, cuvintelor și expresiunilor — astfel, încât să nu mai poată fi alterat.

Ei, când stimatul meu coleg, Iuliu Maniu și desfășurat expunerile politice ne ați imputat noi românii nu respectăm articolul primului legii de naționalitate și anume dispozițiile care se referă la națiunea unitară maghiară. Punctul nostru de vedere e destul de clar exprimat acolo și acesta voim să l și păstrăm. Respectăm orice dispoziție a legii câtă vreme legea e în vigoare, chiar dacă nu ne convine și o spun pe față că nu ne convine, însă schimbarea ne nișum să o obținem pe cale constituțională și cu mijloace legale.

Convingerea noastră e, că expresiunea aceasta nu e destul de respectată, nu e destul de clară, tocmai fiindcă vedem că în cursul vremurilor s'a făcut abuz de explicarea articolei. Călăriti într'una numai pe fraza »între maghiari« și ziceți: cutare dispoziție nu e obligatorie, cealaltă de asemenea, iar esențialul care se cuprinde și în titlul legii îl explicați numai în sensul, care corespunde exclusiv intereselor de rasă și nici de cum intereselor statului ungur. În lege se spune clar și la înțeles, că din națiunea unitară ungară face parte fiecare cetățean, orice naționalitate ar fi el. Iată deci on. Cameră că atât idea de națiune unitară cât și ideea naționalității se cuprinde deopotrivă în lege. Și, când respectez acele dispoziții ale legii cari amintesc despre națiunea unitară ungară pretind totodată dela stimatului mei compatriot cu atât mai vărtos dela membrii legislațiunii, să respecte și expresiunea în vârtutea cărei și naționalitatea mea e codificată în lege. Iată deci, că existența diferitelor naționalități se cuprinde în lege și e asigurată prin lege.

Kmethy K.: Nimeni nu zice, că nu!

Dr. V. Lucaci: Dacă nimeni nu zice că atunci pofiiți și purcedeți amăsura legilor și că se va sălășlui între noi.

Când vorbim despre o chestiune atât de importantă cu scopul, ca să scoatem cât mai mult în relief punctul nostru de vedere în fața țării a d-voastră, trebuie să ne aruncăm privirile asupra trecutului, căci legea de naționalități n'a existat numai așa din semp, ci ea a fost pentru Ungaria o chestie de interes vital, deci nu schimbăci dezvoltarea ei chiar după aceleași principii fundamentale, cari au determinat aducerea ei — o soluție pentru Ungaria alternativă de a fi sau nu fi.

Ori ce instituțiune, fie ea bancă sau întreprindere funebrelă sau societate de lectură, — căci sau ori ce altă instituțiune numai pe baza acestor principii poate să existe și să se dezvolte, baza cărora a fost înfundată. Așa trebuie și în asta și în viața de stat așa e și în Ungaria. Luăm de exemplu numai stadiul formațiunii pe timpul Sfântului Ștefan.

Ștefan-cel Sfânt cu mintea sa genială și patriotismul său înfocat a introdus Ungaria în șirul

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu puterea electrică.

Gerstenbrein Tamás — maeștru de monumente și pietre de cimitir.

Fabricație proprie din marmură, granit, seynit, labrador etc., din pietre de marmură mănt magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central: Kolozsvár, Dézsma-u. nr. 21. Telefon 662.

filiale Nagyvárad, Nagybánya, Déva și Bánpatak.

statelor europene. Și ce e scris în legendele de veșnică memorie « Sfântului Ștefan? Regnum unius lingual uniusque nationis fragile et imbecille est.

Acest principiu constituie baze existenței politice a statului ungar și pe această bază s'a format și păstrat până în ziua de astăzi în timp de o mie de ani. Drept aceea cea mai nepatriotică activitate după părerea mea, e scormonirea acestui principiu milenar, căci conștiința națională a milioaneilor bazate pe această tradiție a Sfântului Ștefan nu va permite nici odată, ca acest principiu să se nimicească din cauza utopiilor sovietice ale nu știu cărui polician de tarabă.

De aceea caut eu lipsit de orice preocupățiune bazele conștiinței noastre comune. Și acestea se află în istoria Ungariei. Acolo aflăm expresiunea lui Anonymus, not. regelui Béa, care exprimă baza și rezonul existenței noastre comune: *Dexteram dantes pactum fecerunt!* Ce e drept, pentru că cerească a adus la oală diferite popoare și naționalități, însă simțământul de frățietate trebuie să ne împreune și să ne susțină. *Dexteram dantes pacem fecerunt.* De ce? Pentru că și răplăscă unul altuia cultura națională. Nu pentru aceasta au încheiat ei pactul, ci pentru că frățiește să munciasă spre dezvoltarea culturii fiecăruia cu mijloacele ce le oferă statul și pentru că și în contra dușmanului să lupte cu puteri unite, după cum de fapt, s'a și întâmplat aceasta secolii de-a rândul și după cum scris a fost în Ungaria, încă înainte de a se fi creat legea de naționalități. La cine altui să mă provoc, decât la marele istoric Mihail Horváth, care vorbind despre cătatoria prin Ardeal a regelui Andrei, a scris în volumul al 2-lea a istoriei sale pe pag. 122 (edițiunea din 1872): «Cum nos, cum universis nobilibus saxonibus siculis et vlahis... congregatiōnem fecissemus». Așa zice M. Horváth: Iată valahii au aparținut chiar și staturilor.

(Va urma).

Din cameră.

— Sfârșitul ședinței dela 15 Maiu. —

A vorbit frumos deputatul dr. *S. C. Pop* svântând invinuirile de irredentism aduse fruntașilor noștri. A arătat abuzurile administrației comitatense și a învederat că instituția comiților comitatensi și-a trecut vremea. Pe banii cheltuiți în acest scop s'ar putea înființa asiluri pentru muncitori.

NOTĂȚI.

ARAD, 16 Maiu n. 1908.

— Pe banca acuzaților. Deputații naționaliști din Arad dnii *Nicolae Onca*, *Vasile Goldis*, *Ioan Suclu*, *Ștefan C. Pop* au primit pe 23 Maiu c. citație la poliția din Arad în afacerea clubului național din Arad.

— Visitarea școlilor noastre. «Telegraful Român» aduce știrea că guvernul a emis pe dl *Jancsó Benedek* în calitate de comisar pentru examinarea școlilor din arhidieceză.

Pe de altă parte precum suntem informați la Arad a fost trimis dl *I. Stegescu* în aceeași calitate.

— O statistică maghiară asupra refuzurilor noastre culturale și economice a apărut de curând în extensiune de aproape 500 pagini. Cartea e menită să servească izvor de informațiuni celor ce se vor mai ocupa de chestiunea românilor din Ungaria.

— Un jubileu. Marți în 12 Maiu și-a serbat la Zătra protopopul tractului «Roșla de munte» *Iuliu M. Montani*, jubileul său de 20 ani în protopopie. De când prelatul a servit sinodul protopopesc anual.

A fost de față întreg poporul credincios.

Măreția zilei va rămânea neuitată pentru ceie su uat parte la această saire. Serviciul divin s'a celebrat cu solemnitate rară.

A servit întreg corpul preoțesc din tract, iar corul bisericesc l-a format corpul didactic al tractului. După sfârșitul liturghiei poporul în frunte cu preștii celebranții îmbrăcați în odăjdii de o frumățe orbitoare, a purces la mormântul familiar al protopopului. Aici s'a făcut ceremonialul de aștințire a unui monument sepulcral de proporții și de o frumățe fără păreche în acelea părți. A vorbit părintele *Ioan Agârbiceanu*, de i ciosul nostru nuvelist, relevând însemnătatea religioasă a sentimentului de pietate față cu cei duși în altă lume, care sentiment și-a găsit întrupare atât de frumoasă în urma trudniciei silințose a iubitantului protopop. Cinci morminte zac acolo în umbra merilor din tintrim: mamă, soție, soră și doi fil stinși în floarea tinereții. — În o. hii poporului strălucau lacrimi sub impresia momentului și a frumoasei cuvântări. S'a ținut apoi sinodul și adunarea învățătorescă. Pe urmă banchet. Aici s'au rostii multe toate inspirate de o iubire sinceră și s'ina față de veteranul, mult încercatul, șeful de o neîntrecină înțelepciune în conducerea tractului. Aceasta serbare cade bine, căci se reliează o mulțime de momente etice înălțătoare în contemplarea unei rodnice și neobosite munci de 20 de ani săvârșite în marginile vârstei bărbătești întru înalțirea bisericii și școlii românești.

— Un cuvânt sincer al M. Sale regelui. Din incidentul jubileului de 60 de ani de domnie ministrul de comerț austriac a înaintat M. Sale regelui numirea alor opt noi consilieri ministeriali. M. Sa regele a respuns așa, «Eu cred, că acestea sunt numai în folosul domniilor. Să se mai facă ceva și pentru clasele de jos.» Va fi înțeles oare ministrul acest bobârnac?

— Preoțimea română politizează. Sub acest titlu invectiv «Népszava» rezumază hotărârile sinoadelor eparhiale gr.-or. aduse întru salvarea școlii românești. «Népszava» uită pe semne înfierarea justă ce a adus-o de repește ori politice de maghiarizare îndreptată contra școlilor noastre. Știe apoi prea bine că școlile noastre sunt de un caracter național preponderant și că în virtutea principiului de egală îndreptățire în toate chestiunile de ordin etic — n'au cuvânt de ingerință. Ne pare rău că vedem și acest organ molipsindu-se de idei retrograde. Semitizmul trebuie eliminat definitiv din tonul luptei socialiste, căci altcum ne pierdem iluziile despre curățenia flamurei lor.

— «Nevoi interne». Articolul nostru de acest titlu li servește arhișovinistei «Bud. Hirlep» de pilăj de a prezinta în lumina falsă a ipocrizel situația noastră economică, invinuinđ de exploatare pe toți fruntașii noștri și urgisănd, că guvernul să sară — vezi Doamne — în ajutorul poporului nostru. Vom revela.

— Culorile negru-roșu-galben și ideea de stat maghiar. Culorile negru-roșu-galben sunt ale principatului Reus (Germania). Un protopop care lasă trebuie să știe mai bine aceasta, deoarece pe baza unei sentințe din partea protopopului din Cubin, Medvig, cinci țărani svabi din Maramorac au fost osândiți la 60—60 coroane și trei-trei zile arest pentru purtarea tricolorului negru-roșu-galben, care este al principatului german Reus.

Ne adresăm cerurilor competente din principatul Reus, cu rugarea, ca să trimită harnicului pretore o telegramă de felicitare pentru isprava ce a realizat o întru apărarea «idelic».

— Expoziție jubilară în Praga. Cehii din Bohemia vor să dea o probă — pute ei lor industriale cu ocazia jubileului împăratului. Activitatea ce au desfășurat în scopul acestui, pare a în- trece toate așteptările.

Se spune, că această expoziție a cehilor ar fi cea mai mare din Austria dela 1873. Participă la ea peste 2000 de expozanți, printre cari 135 fabrici de mașini. Terenul cuprins de expoziție e de 400 mil m. p.

— Afacerea principelui Eulenburg. Cu ocaziunea perchezitiei ținută la castelul din Liebenberg proprietatea principelui de Eulenburg, chiar și camerele marelui de curte au fost cercetate. Perchiziția a săvârșit-o comisarii secției criminale cari au pus mâna pe mai multe scrisori, dar nu se știe, că oare conținutul acestora e compromișător pentru principele? Perchiziția a durat dela 8 ore dimineața până la 3 p. m.

Azi a apărut motivarea hotărârii tribunalului, în care deneagă eliberarea principelui de Eulenburg în schimbul unei cauțiuni de jum. million de mărci. Tribunalul a mers și mai departe, încât hotărârea și a motivat o atât prin probabilitatea dezerțării cât și prin eventuala coluziune (dispariția argumentelor). Apăătorul ca să documenteze că o eventuală dezerțare îi este imposibilă, s'a referit la starea sanitară a acestuia cât și la contractul de extradare ce există între diferitele state.

— Omagiile armatei. În 30 Maiu, căpeteniile armatei vor aduce omagiile lor Majestății Sale împăratului la Hofburg. Corporațiunea de felicitare se va compune din toți arhiducii, toți generalii cari sunt în serviciu, toți prelații militari, șefii statului major, din secția medicală și judecătorească, precum și toți generalii cari se află în Viena.

De toți vor fi la această serbare vre-o 200 de generali activi și cam vre-o 300 de generali în penziune. Împăratul va mai primi cu această ocaziune toate delegațiunile regimentelor cărora el li a fost patron în decurs de 60 ani. După primire se va da un prânz de găta iar seara se va ține o mare reprezentație la Operă.

— Oraș nîmicit. În portul dela Hagkan, așezat la delta râului Jang-ge-Chiang un vai puternic a produs mari pagube, nîmicind aproape întreg orașul. Casele mai slab zidite toate sunt de prezent rulate, iar stradele sunt pline de cadavre.

Până acum sunt 10 mil de oameni morți, între cari foarte mulți europeni. Acest «monsum» a venit fără de veste «supra orașului încât va-poarele aștătoare în port au fost mănate până departe în suburbii, unde de prezent zac sfârșimate în nisipul mării și ruinele caselor.

— Scăderea ulmitoare a populației din Franța. Depușul francez Messimy, se ocupă pe arg în numărul de alături al zărilor «Martin» cu cea mai mare primejdie ce amenință națiunea franceză. Cu date statistice documentează că această nobilă națiune merge cu pași repezi spre peire, dacă în timpul cel mai scurt nu se vor lua măsurile necesare. Messimy arată, că dela 1825 până la 1875, așadar în decurs de o jumătate de veac, numărul nașterilor a scăzut în fiecare an cam cu 500. Dela 1876 până la 1900 această scădere, a crescut ulmitor de mult, așa că în su decurs de 25 de ani numărul nașterilor a scăzut dela 967.000 la 860.600, dovadă că în fiecare an fost cu 4000 nașteri mai puțin. Incepând cu 1900 numărul nașterilor a scăzut în măsură așa mare încât în adevăr în pun uitire și groază pe adevărații patrioți francezi. În timp ce toate popoarele pământului se sporesc în proporție mai mică nu mai mare, națiunea franceză pe zi ce merge scade și se stinge treptat. Messimy face niște propuneri, cari după cum însuși zice vor putea ajuta numai de pe o zi pe altă, căci nobila națiune franceză, care a fost purtătoarea luminei a civilizației și a tuturor idelilor mari în decursul veacurilor, se afla în adevăr pe calea peirei. Ne-doare și pe noi inima de aceste vești triste ce ne vin dela națiunea noastră soră, căci pe când ea e greu încercată, puternic Germania progresaază cu pași repezi, iar populația ei crește ulmitor.

— Italienele din Fiume inzultate. Cât de spurcată e o parte din presa ungaro-indaică asta bine o știm, însă nu credeam, să meargă așa de departe. Pe noi românii zilnic ne inzultă, zilnic scornesc la minciuni care de care mai scârboase despre noi. Ba că valahii fac revoluție, ba că sunt «trădători de patrie» ba că ministrii României trec granița să ia Ardealul, și așa zilnic varsă foc și pară. Inșă aceste se întâmplă nu numai cu noi ci și cu frații noștri italieni. Până și doamnele italiene au ajuns să

fie insultate de fițuica »Tengerpart« din Fiume. Populația orașului Fiume a rămas adânc indignată de ceea ce s'a scris în amintita fițuică, iar reprezentanța orașului a adus hotărîrea, că toată redacția dela »Tengerpart« să fie expulzată. Această sentință a fost întărită și de ministrul Andrassy, Zannela deputatul orașului Fiume a luat cuvântul în dietă, zicând că de luni de zile ziarul »Tengerpart« care apare în 150 de exemplare, atacă populația italiană îndeosebi doamnele și fetele din familiile înalte, ba chiar și pe Vio primarul orașului. Și toate acestea sunt rezultatul politicii guvernului. Pretinde ca astfel de lucruri să nu se mai întâmple.

— Inșelătorie îndrăzneată. Zilele trecute s'a descoperit în Rusia o înșelătorie nemai pomenită comisă deja acum 4 luni. Anume la filiala din Batum a băncii Imperiale rusești acum vre-o 4 luni s'au prezentat doi tînări foarte bine îmbrăcați, cari au cerut escomptarea unui mandat de 35,000 de ruble. Filiala a telegrafiat imediat la centrala din St. Petersburg de unde au primit răspunsul că da suma de 35,000 de ruble se poate licvidă.

Cei doi tînări au și primit suma cerută. Acum însă cu ocaziunea scontării casei filiale a ieșit la iveală că centrala din St. Petersburg n'are cunoștință de acest caz. S'a început cercetarea și rezultatul a fost uimitor.

Centrala din St. Petersburg anume are legătură telefonică cu fiecare filială. S'a constatat că înșelătorii au instalat în apropierea orașului Batum o stațiune telegrafică, dela care un complice de al lor, a răspuns la întrebarea direcției filialei din Batum, că oare să se licvideze banii ceruți. Răspunsul să înțelege că a fost afirmativ și astfel s'a putut comite înșelătoria.

— »Viața românească« Nr. 4 din Aprilie 1908 cu următorul sumar:

Di Anghel și St. O. Iosif — Cometa, comedie în 3 acte în versuri.

C. Hogaș. — În munții Neamțului.

G. Ceșbuc. — Vlad Vodă călugărul (versuri).

C. Stere. — Socialism sau poponism?

G. Marnu. — Expoziția a VII-a a »Tinerimei artistice«.

Sp. Strâmbulescu. — Cronica Artistică.

Sp. Antonescu. — Cronica Artistică. Expozițiile dela Ateneu.

Dr. P. Bogdan. — Cronica științifică.

Dr. C. Pastron. — Cronica medicală.

I. G. Duca. — Cronica externă.

Tarascon. — Cronica veselă.

A. Mirea. — Cronica veselă (cale-doscop).

Un român bucovinean. — Viața românească.

I. Russu-Ștrianu. — Scrisori din Ardeal.

»Viața românească«. — Dr. Radovici.

P. Nicaron & Co. — Miscelanea.

— Din »Die Muskete«. Agram, la orele 4 p. m. în plața Iellasić.

Baron Rauch (ritat): Se face atîta gură, pentru că volec a încheia universitatea — curios, ce folos aduce un astfel de așezământ? — Eu (măndru) nu am umblat la nici o școală superioară și totuși am ajuns să flu banul Croației. Tablou!

— General ucigaș. Din Berlin se anunță, că în orașul Lichtenthal s'a întâmplat o tragedie familiară, la care au jucat rol generalul Bauer și fiul său de 23 de ani. Acest tînăr acum și a împlinit serviciul de voluntar și a făcut cunoștință în Freiburg cu fata unui ofițer dela căile ferate. Din cunoștință curând aprăsărit dragostea și amorozații s'au logodit în secret. Auzind generalul despre aceasta, l-a luat la întrebări pe fiul său, care i-a spus că nu poate să se lase cu nici un preț de iubita lui. Tatăl său l-a detras banii de care avea lipsă la studii, și l-a amenințat cu desmoștenire. Atunci tînărul Bauer a părăsit casa părintească și s'a dus la Mannheim unde a ocupat o funcție la Interprimerea de navigație. Zi-

lele trecute generalul a primit o scrisoare dela un avocat din Mannheim, care l-a provocat în numele tînărului Bauer, ca să plătească băiatului său moștenirea dela mamă sa căci altminterlea îl dă în judecată. La acestea generalul foarte iritat l-a scris băiatului său, ca să-l cerceteze, ceea ce s'a și întâmplat. Tatăl din nou a rugat pe fiul său ca să se lase de iubita lui, însă el a rămas neluduplecat. S'a iscat o ciartă aprinsă între ei și generalul a tras de trei ori cu revolverul numărindu-l de 2 ori. Tatăl în credința că și-a omorât băiatul s'a împușcat și el în cap și îndată a și murit. Băiatul însă a mai avut atîta putere ca să se ducă la Mannheim, unde acum se luptă cu moartea.

— Matzky Károly, cofetar în Arad, recomandă pentru sezonul carnavalului cele mai fine prăjituri de thee și bomboane. Fabricație proprie.

Vorbirea lui Andrassy.

— Ședința Camerei dela 16 Maiu. —

— Prin telefon. —

Evenimentul ședinței e vorbirea lui Andrassy în care se ocupă și de chestia naționalităților, în special de români.

Prezidează *Justh*.

Primul orator e *Bozoky*.

La ordinea zilei e bugetul ministerului de interne.

Bozoky relevează starea deplorabilă a administrației comunale. Spune că notarii au o cultură de tot inferioară.

Preș. îl chiamă la ordine.

Bozoky. Critică foarte aspru pe pretori declarându-i de prisos în administrație.

Buza Barna. Atacă pe socialiști. Polemizează cu *Mezőfi*.

Preș. îl chiamă la obiect.

Buza Barna. Vorbește de chestia administrativă.

Socialistul *Pethő Sándor* atrage atențiunea ministrului de intere asupra mizeriei din capitală. Cere ca sufragiul universal să fie introdus și la alegerile comunale, iar virilizmul să se șteargă.

Horváth József, kosuthist, vorbește pentru buget.

Începându-se discuția bugetului de interne se ridică la sfârșit Andrassy și ține o vorbire lungă.

Întâi se ocupă de chestia română. Declară că nu trece la amănunte fiindcă s'a rostit de atîtea ori. Ține însă să polemizeze cu *Lucaci*, zice că e naivitate a crede că statul nu va frînge pe agitatori. Are îndrăzneala să afirme că nu se face politică de maghiarizare. Declară că Ungaria e stat național. Concesii pe seama naționalităților numai după încetarea propagandei centrifugale se vor face.

Trece la socialiști. Promite că chestia întrunirilor se va aranja în parlamentul ales pe baza noii legi electorale. Promite multe reforme administrative. Cât privește sufragiul universal nu se poate rosti până va sosi momentul prezintării noului proiect.

În restul discursului său se ocupă de chestia administrativă. Va șterge virilizmul și va introduce o lege de incompatibilitate mai riguroasă. Se ocupă de chestia fiumană și de multe altele. Spune că va întări elementul italian.

Ședința se va continuă la orele 4.

Ultime informațiuni.

— Ședința comisiei de imunitate —

— Prin telefon. —

În ședința de azi a comisiei dr. *Aurel Vlad* a anunțat violarea imunității deputatului *Brediceanu*, întâmplată la 1 April, când președintele camerei i-a detras cuvântul. Comisia nu ia la cunoștință pe motiv, că nu voiește să se amestece în chestiile interne ale camerei.

Au fost extradați, între cari și *Paul Blaho*, deputatul slovac, — pentru agitație în pressă.

BIBLIOGRAFIE.

Pomelnic pentru pomenirea viilor și morților, la liturgii și parastase, legat în pânză 50 fil., în hârtie 30 fil. Se află de vânzare la »Tipografia diecezană« și la »Tribuna« în Arad.

În editura »Librăriei Școalelor«, C. Sfetea, București, str. Lipsicani 96 a apărut și se află de vânzare:

1. »Haiducul«, Bucura Dumbrava, tradus de T. N. Prețul 2 lei.

2. »Poezii pentru copii«, culese și publicate de G. H. Prețul 1 leu 50 bani.

Poșta Administrației.

Andrelu Horvath, Oradea. Am primit 24 cop. ca abonament până la 1 Iulie 1908.

Economic.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 14 Maiu 1908

INCHEEREA la 1 ORĂ :

Grâu pe Oct. 1908 (100 klg.)	20.42—22.44
Secară pe Oct.	17.86—17.88
Ovăș pe Oct.	13.30—13.78
Cucuruz pe Mai 1908	13.12—13.14

INCHEEREA la 4 ORE :

Grâu pe Mai	23.72—23.74
Secară pe Oct.	17.78—17.80
Ovăș pe Oct.	13.72—13.74
Cucuruz pe Maiu 1908	11.12—13.14

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul

Grâu

de Tisa — — —	23 K.	25—24 K.	70 fil.
Din comitatul Albei —	23	60—24	45
De Pesta — — —	23	10—24	50
Bănățenesc — — —	23	—24	35
De Bacica — — —	23	05—24	50
Săcară — — —	20	30—20	60
Orzul de nutreț, cvallitatea I.	13	70—14	—
» de cvallitatea II —	13	30—13	60
Ovăș » » I —	14	80—15	20
» » » II —	14	—14	0
Cucuruz vechlu —	—	—	—
» nou	12	95—13	05

„Wällischhof“

sanatoriu

aranjat după sistemul dr. Lahman, cu toate întocmirile moderne ale terapiei fizicale și dietitice, jumătate oră depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă.

Posta și telegraf: Maria Enzensdorf (bei Wien).

Cu deslușiri și prospecte stă la dispoziție direcțiunea și medicul șef al stabilimentului

Dr. Marius Sturma.

Redactor responsabil provizor Sever Bocu.
Editor proprietar George Nichiu.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARA

1907.		1908.	
28 Aprilie.		19 Aprilie.	26 Aprilie.
ACTIV			
114141962	{ 80546962 Reserva metalică Aur . . . 91834914 }	129852206	129688014
1469420	{ 33595000 " Trate Aur . . . 37854000 }	1878932	1920155
79429100	Argint și diverse monete	54323510	61024059
10518100	Portofoliu Român și Străin	24878387	24864730
19193203	{ *) Impr. contra ef. publice . . . 7825200 }	11999699	11999699
11999924	{ " " " " in cont curent 17039530 }	15579733	15550233
15931570	Fonduri publice	3231621	3230621
3265121	Efectele fondului de rezervă	5939265	5939340
5873362	" " amortisarea imob. și material	684864	684889
639581	Imobili	605506	608982
645429	Mobilier și Mașini de Imprimerie	104395979	104399779
102465067	Cheltueli de Administrațiune	—	—
—	Deposite libere	21593034	15529345
14891736	" " & provizoriu	27565474	25408505
12662322	Compturi curanți	402528210	400849251
403125897	Copmturi de valori	12000000	12000000
PASIV			
12000000	Capital	24850121	24850121
22826193	Fond de rezervă	3664810	3664810
3373692	Fondul amortisării imobilelor și material	256478170	254728410
101329500	Bilete de Bancă în circulațiune	—	—
—	Profituri și pierderi	1139130	1206131
1131445	Dobânzi și beneficii diverse	104395979	104399779
102465067	Deposite de retras	—	—
—	" " & provizoriu	—	—
—	Compturi curanți	402528210	400849251
403125897			

Scomptul 5%. *) Dobânda 5 1/2%

Vin de Covăsânț.

60 Hl. de prima calitate, se află de vânzare la mai jos subscrisa.

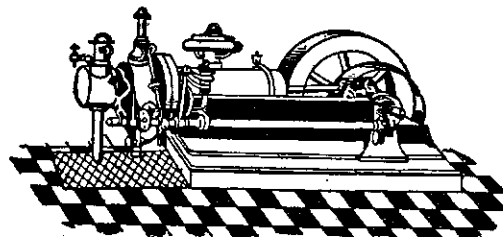
Liferez și câte 1 Hl. eventual și chiar 1/2 Hl. pentru 48 cor. cel din 907, iar vechi din 1896 pentru 70 cor.

Văd. A. Dr. Petran
ARAD, strada Lázár-Vilmos 4.

Nediscutabil
cel mai bun motor de ulei brut în lumea întreagă

e paten-
tatul **Motor de ulei brut „PLEWA“**

În Ungaria se folosește cu succes în nenumărate mori Cheltuiala punerii în mișcare pe oră cam 1—2 fileri putere de un cal.

Nenumărate scrisori de recunoștință și mulțumită.

Motoare de benzin și gaz de pompat locomobile de benzin și instrumente de imblătīt în toate mărimile și calitatea cea mai bună expediază pe lângă garanție.

DÉNES B. Budapesta.

Cancelarea și magazinul: V., Lipot-körut 15. sz.
Catalog de preț și de buget gratuit.

**APĂ MINERALĂ PHOENIX
DIN BUZIAȘ**

PENTRU BOALE DE RINICHI și BEȘICĂ întrece orice apă
GUST PLĂCUT PUȚIN ACRIU, LIBER de FER, cu acid carbonic.

APĂ DE MASĂ RECORITOARE

RECOMANDATĂ DE MEDICI. RECOMANDATĂ DE MEDICI.

Se poate folosi ca și cură de beut, la boale de rinichi și de beșici, la cataruri învechite de rinichi, contra petrei de beșică și formațiune de nisip, s'a dovedit cu mare efect la organele respirării și la afecțiuni corale. — Prospect se trimite la dorință administrația izvoarelor

Direcțiunea apelor minerale Muschong Buziaș.

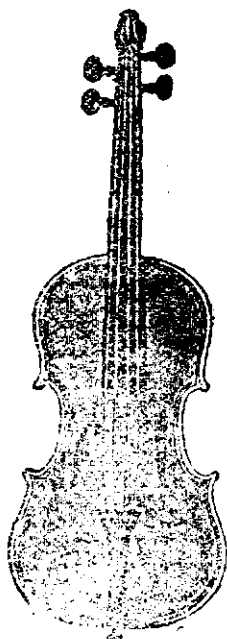
Carl Raab

mai mare magazin cu aparat de muzică din comit.
Ujvidék, str. Duna 5 (ângă Promenadă).

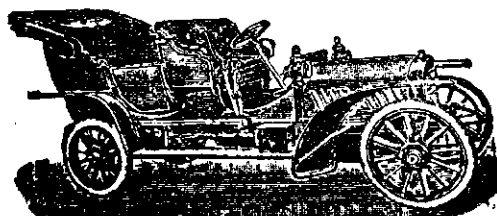
Aparate fabricate proprii și anume: vioare, celo mari, mici, trîmbiți, flaute, clarinete, tobe mari și mici, baș-tambure de rangul întâi, harfă de forma ferei, — le recomand cu toată căldura. Harmonice, gramfoane, fonografe și alte asemenea aparate, atât cu corzi de piele cât și de oțel din țară cât și străinătate în cel mai mare asortiment. Drege orice aparat muzical, specialiști are la dispoziție.

Catalogul prețurilor trimis ori cui gratis și franco.

mai ales atențiunea on. public asupra atelierului meu de reparații special și cu puteri excelente de lucru, unde se repară tot felul de instrumente în mod special și sub supravegherea mea personală pe lângă probă și garanție.

**Prima
Automobil!** FABRICAȚIUNE
FRANCEZĂ.

Recunoscut în cercurile specialiștilor de cele mai bune și mai ieftine.

AGENTURĂ în UNGARIA și în STAT. BALCANICE.

SCHMEREK ȘI SCHNEIDER.

Timișoara (Temesvár) Józsefváros.

PARDESIURI pentru dame, fete și copii

precum

BLUZE de toate fasoanele

se vând

cu preț ocazional neobișnuit de mic

IN VECINĂTATEA depozitului furnisorului de curte cesar reg. Neumann M.

Premiat cu medalia cea mare la exp. milenară din Bpesta în 1896.

Turnătoria de clopote. Fabrica de scaune de fer pentru clopote, alui

ANTONIU NOVOTNY - FABRIC. -

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase, pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. Sunt recomandate **CLOPOTELE GĂURITE** de dânsul în te cu deosebire ventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu. Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sire stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. Prețouranturi ilustrate gratis.

Primul salon de corsete în Sibiu
Premiat.

Recomandă tot
de corsete fine
gante du. ă măs

Deposit bine as
în 40 de feluri de
sete (și tot felul
articole de felul
ta) fason partic
totdeauna în rez
Cu stimă.

J. Oschanitz

Bretterpromenade
Habermann.

Fason bun.

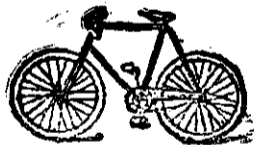
Prețuri rea

HAMMER ZS. és TÁRSA

măiestru de articole electrice și fabricant de balanțe (cântare).
ARAD, Piața Boros-Béni, Nr. 1. (în casa dlui Dr. Sever Ispravnic).
Mare atelier de reparaturi speciale. Mare magazin stabil
în biciclete fabricații engleze, americane și germane.
Singurul vânzător al mașinei de cusut celebre „VICTORIA”,
„OPPEL”, „SINGER” și „MINERVA” cu suncica în formă
de roată. Magazin de balanțe decimale și de bucătărie.

Mare asortiment în părți
de mașini de cusut, ar-
ticole de montate bici-
clete și articole de elec-
tricitate.

Tot felul de reparațiuni în bransa aceasta pe lângă
prețuri moderate și garanție.

Prima fabrică de umbrele de ploaie și de soare, din Sibiu

RECOMANDĂ:

asortimentul bogat de umbrele de ploaie și de soare, fa-
cație proprie, dela execuția cea mai simplă până la
mai complicată. Se primește
asemenea umbrele de îmbră-
cat din nou cu stoffe de cali-
tatea cea mai bună ce o are în
depozit, cu prețuri favorabile.
Solicita încrederea on. public :

J. Oestreicher, fabricant de
umbrele. -
Sibiu, Grosserring 18.

EISELE JÁNOS, Arad.

Depozit de articole de Norinberg, articole de podoabă, modă de bărbați.

== PENTRU SEZONUL DE PRIMĂVARĂ, PREȚURILE CELE MAI IEFTINE. ==

Au sosit cordoane de femei, copii și fete, moda cea
mai nouă, pălării pentru bărbați și copii,
albituri, cravate, manjete, gulere, asortiment bogat.

Mince (lopde), jucării de copii, ouă de Paști, stropitori
de calitate cea mai bună, prețuri ieftine. Pro-
bați numai odată și vă veți convinge.

Gramofonele cele mai bune și plăci se pot cumpăra cu scăzământ la prețuri.

O cumpărare de probă va convinge pe or șicin despre asta.

Rog binevoitoarea atenție:

Eisele János.

„LA PAPAGALUL VERDE” vis-à-vis cu statua sf. treim.